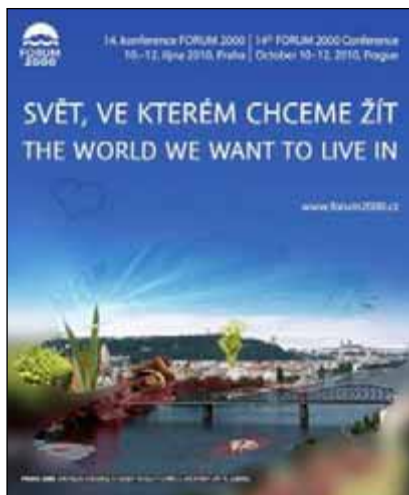

CO PÍŠÍ JINDE

V říjnu se v Praze uskutečnil 14. ročník konference **Forum 2000**. Letošní název „Svět, ve kterém chceme žít“ evokoval snahu, jak prostředím okolo nás pozitivně ovlivnit, jak zajistit udržitelný rozvoj a udržet rovnováhu mezi materiálními a duchovními hodnotami. Diskuse se zúčastnila řada světových osobností, z nichž jsme pro naši rubriku vybrali esej filozofa a politologa Rogera Scrutona (Velká Británie), kterou otiskl deník *Hospodářské noviny* a která se věnuje genui loci našeho hlavního města.

Praha, která pečuje o duši

Roger Scruton

Praha je geografickým a duchovním centrem Evropy. Je také nejskvělejším dochovaným příkladem evropského

velkoměsta: je to jednoduché lidské sídlo, kde o moc soupeřily dva jazyky a dvě víry, středisko obchodu a kultury a panovnícký stolec, který si stále zachovává svůj majestát. Praha má svá tajemství – kouzla a černou magii Golema a Eliny Makropulos; děsivý řád popsáný Franzem Kafkou; intimní rozjímání Čapkova „obyčejného člověka“. Ale má i slavnou, odhalenou, vítězoslavnou stránku města, jež je hrdé, aniž by bylo okázalé, a dekorativní, aniž by bylo vulgární.

Po padesát let byl občanský duch města potlačován. Když jsem Prahu poprvé objevil, byla stěží velkoměstem – spíše jevištní scénou pro drama, které už se nehraje. Štukatura z velkolepých barokních paláců padala jako slzy na lešení; kostely byly zavřené nebo se v nich nekonaly obřady a všechno bylo v dezolátním stavu. Divadla, koncertní sítě, dokonce národní opera se propadly do prostřednosti a univerzita byla stojatou vodou odříznutou od proudu evropské vzdělanosti. Řada spisovatelů, umělců a myslitelů, s nimiž toto město budou spojovat budoucí generace, byla vyloučena z oficiální historie, včetně Kafky, Patočky, Kundery a Havla.

Když komunisté ztratili moc, byl Kafka dávno po smrti, Kundera v exilu a Patočka zabíjen Státní bezpečností. Před smrtí však Patočka v katakom-

bách proslovil přednášky, které pro mě shrnuly věčný význam tohoto města. Tyto přednášky byly v samizdatu vydány pod názvem *Platon a Evropa* a hlásily se k Platonově vizi města jako místa, které by „mělo pečovat o duši“.

Ve městě žijí lidé bok po boku, jejich lásky, nenávisti a osudy jsou provázány v pevné tkanině, každý požívá ochrany zákona a výdobytků vysoké kultury. Podle Patočkova názoru bylo město největším darem, který Řekové předali Evropě.

Města samozřejmě vznikala i jinde – v Indii, Číně a na Středním východě; a pod evropským vlivem i v Africe a Americe. Ale jedině v Evropě město vyrostlo podle své vnitřní přirozenosti, stalo se obcí spravovanou zákonem, v níž rozmanité třídy, povolání, víry a názory vzkvétají bok po boku ve společném snažení o vědecké poznání, estetický vkus a duchovní zdokonalování. Jedině v Evropě se město stalo vzorovým sídlištěm, místem, kde naše lidství není degradováno nebo vykořisťováno, nýbrž povznášeno na úroveň vzájemného respektu.

Město nám tedy ukazuje, jak můžeme společně žít bok po boku, aniž bychom ničili své životní prostředí. Je, nebo mělo by být, našim vodítkem k ekologickému myšlení. Ideální město váže

k jeho obyvatelům vztah vzájemné péče. V takovém městě lidé respektují veřejný prostor, který sdílejí se svými sousedy, a snaží se zajistit, aby zdroje, na kterých všichni závisí, nebyly znečištěny. Skutečné město vyrůstá z lásky k místu a z uznání jeho posvátnosti pro komunitu a její potřeby.

Při budování města tudíž existují dva svrchované požadavky: harmonické využití veřejného prostoru a pokora všech staveb, které do něj zasahují. To je patrné na starých pražských ulicích, kostelech a palácích. I na neokázalejší barokní fasádě, jako například u Clam-Gallasova paláce, nacházíme lásku k ulici, snahu o soulad se sousedícími budovami, touhu vymezit hranici mezi veřejným a soukromým a zároveň oběma prokazovat úctu. Návštěvník Prahy hledí na toto skvostné město v úžasu proto, že se zde, před jeho očima, nachází fyzické ztělesnění mravní ideje.

Tak tomu alespoň bylo za časů Dvořáka, Nerudy a Julia Zeyera. Tak tomu bylo za první československé republiky, když těmito ulicemi procházel Janáček, bratři Čapkovi, Nezval a Martinů. Tak tomu bylo v časech rozpadající se jevištní scény, kterou komunisté nechali trouchnivět. Ale bohužel tomu tak není dnes.

Nechráněné město bylo po padesáti letech tyranie zranitelné a nejisté a muselo náhle čelit vpádu dravých útočníků – lidí odjinud, kteří si města nevážili jako domova a lidského sídla, kteří neměli nejmenší tušení o mravní ideji tak pokojně vyjádřené Patočkou – a krásu oceňovali pouze jako obchodní artikl a turistickou atrakci. Během dvaceti let zaneřádili Prahu groteskními výstřelky – stavbami, které ničí město jako společné sídlo a které likvidují veřejné prostory, jichž si vážilo tolik lidí po mnoho staletí.

Samozřejmě výsledek nelze svádět jen na nadnárodní kapitalismus a jeho pravidla neohlížející se na konkrétní místo. I komunisté se vynasazili, aby zničili pokojnou tvář starého města, a jeden z největších triumfů jejich „totální oškřivosti“ (jak praví Kundera) – žižkovská televizní věž – byl veleben

coby návštěvník z budoucnosti a důkaz, že reálný socialismus dokáže kráčet s dobou.

Ekologičtí aktivisté dnes tráví mnoho času ochranou ohrožených druhů, zranitelné volné přírody a arktických ledových ker; dělají si starosti kvůli znečištění oceánů, oteplování atmosféry a ničení pralesů. A je správné, že o ně mají starost. Avšak podle mého mínění je mnohem důležitější budoucnost města, jakožto společně obývaného místa a veřejného prostoru.

Mám za to, že neexistuje větší ohrožení životního prostředí než pohrdání, jež architekti, developéři, plánovači a ti, kdo je zneužívají, projevují dávné myšlenky krásy a evropskému pojetí města jako místa, které se organicky vyvíjí ze svého vnitřního života a které „pečuje o duši“. Neexistuje horší forma znečištění než estetické znečištění, neboť je to čin agrese proti lidstvu, pokus privatizovat veřejný prostor a rozprodat to, co je neuvěřitelně a nenahraditelné.

Vím, že mnozí lidé s tím nesouhlasí. A možná bych tak neuvažoval ani já sám, nebýt Prahy-města a Prahy-mravní ideje, jež mi předal na podzemních přednáškách starý profesor, který byl za své úsilí zavražděn.

[Hospodářské noviny, 15.–17. října 2010]

Rozhovor s francouzským historikem **Bernardem Michelem** o zlatých i méně zlatých časech české metropole přináší článek redaktorky **Martiny Bulákové** s názvem **Otevřete Prahu nové architektuře**.

Máte nemalé zásluhy na popularizaci české kultury ve Francii. Odkud se vzal váš zájem o tento region?

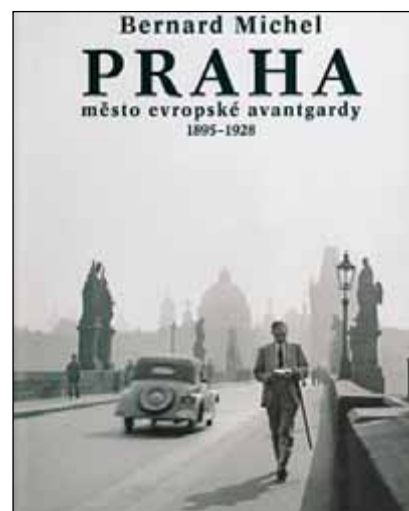
Jako vědecký pracovník jsem měl dlouhá léta za předmět zájmu střední Evropy. A obzvláště jsem se zajímal o poměry v českých zemích, neboť jsem tu měl přátele a má manželka je navíc napůl Češka. Prahu jsem vždy vnímal jako nejkrásnější město střední Evropy. Byla tam vždy živá a zajímavá atmosféra. Tedy ne tak úplně za normalizace. V té době jsem se setkával s lidmi, kteří byli mimo systém.

Do Prahy jste přijel v první polovině 60. let, abyste zde zkoumal téma české a rakouské bankovníčtiny počátku 20. století. Jak obtížné bylo dostat se do archivů?

Na začátku 60. let to nebylo příznivé téma pro vědecký výzkum. Ale i tak se mi podařilo rehabilitovat některé osobnosti, kupříkladu prvorepublikového finančníka Jaroslava Preisse, který měl značné zásluhy na založení Československa. O bankovníčtinu bylo prakticky zakázáno mluvit. Když jsem přednášel v historickém ústavu, někteří stalinisté byli šokováni, nicméně nikdo proti mně nezasáhl. Měl jsem naštěstí velkou podporu tehdejšího ředitele historického ústavu a významného historika prof. Josefa Macka, který mi vstup do archivů umožnil.

Zabýval jste se rozkvětem českých zemí, byl jste však také svědkem jejich úpadku. Jak to na vás působilo?

Nevěřil jsem, že komunismus v Československu může trvat věčně. Byl to režim odporující demokratickému myšlení, které tady vládlo za Rakouska-Uherska i za první republiky. V roce 1986 jsem publikoval knihu *Pražská paměť*, v níž jsem se snažil zachytit společenský vývoj české společnosti od druhé poloviny 19. století až do pražského jara 1968. Věděl jsem, že česká tradice byla v úplném rozporu s komunistickým režimem.

Nicméně prvorepubliková tradice byla komunismem „úspěšně“ přerušena. Snaží se dnes česká společnost na tuto dobu „zlatého věku“ znovu navázat?

Žijeme samozřejmě v úplně jiné době. Důležité bylo obnovení demokracie

a svobody. Po revoluci bylo jediné správné rozhodnutí připojit se k Evropské unii. Ale ani to není zadarmo. Neboť i tam je třeba si na jedné straně vybojovat své místo, ale také se adaptovat, což předpokládá také učinit jisté ústupky.

Máte na mysli to, že střední Evropa nestojí příliš v zájmu západní Evropy?

Problém je, že v zahraničních rubrikách západoevropského tisku je střední Evropa zastoupena velmi málo. Je smutné, že se mluví většinou o státech střední Evropy pouze tehdy, když se objeví politické napětí. Kupříkladu nyní ve spojitosti s romskou problematikou. Či v případě, když se vyskytnou živelní pohromy. Je to také chyba evropských institucí, které by o těchto problémech měly diskutovat a snažit se je řešit. Konkrétně romský problém mohl Brusel začít řešit už před dvaceti lety.

Vaše kniha Praha, město evropské avantgardy se ve francouzštině jmenuje Prague, Belle époque. Soužití Čechů a Němců v rakousko-uherské monarchii koncem 19. století i za první republiky popisujete téměř jako idylické. Co podle vás tento vztah vyžívalo?

Co se týče názvu mé knihy, výstižnější než ten francouzský je český název. Zabývám se v ní dobou, v které Češi měli možnost otevřít se Evropě, neboť v Rakousku-Uhersku měli dobrou a stabilizovanou pozici. Císařství v té době bylo velmi otevřené, nebyl to centralizovaný systém, jako existuje dodnes ve Francii. Existovalo několik center – Praha, Krakov, Vídeň, Graz. Dělal se reformy. Pro Čechy to byl krásný čas. Dostávali, co chtěli. Ovládali Prahu, sněm, měli dvě univerzity – českou i německou. To jinde neexistuje dodnes. Vezměte si Švýcarsko: francouzská univerzita je v Ženevě, německé univerzity jsou v Basileji a v Curychu. Češi byli vstřícní vůči Němcům. Němci, kteří žili v Praze, mluvili česky. Čeština byla na německých gymnáziích povinná. A Češi zase museli znát němčinu, zejména pokud chtěli působit ve státní správě. I generace pražských německy píšících spisovatelů kolem Kafky mluvila česky.

Nebyl tedy vznik Československa předznamenáním konce tohoto soužití dvou kultur?

Založení Československa bylo pozitivní. Němci, kteří tu žili, neztratili všechno. Mohli normálně pracovat, jejich majetek nebyl konfiskován. Pražská společnost fungovala jako za monarchie. I velké německy psané deníky pokračovaly. Edvard Beneš dokonce nechal založit deník Prager Presse. Němečtí žurnalisté v Praze měli zajištěnou svobodu slova. Pražští Němci nebyli nepřáteli. Většina německých spisovatelů mluvila česky. Kafka mluvil plynule česky. Viděl jsem formulář sčítání obyvatel z roku 1900. Kafkův otec svého syna Franze tehdy zapsal ještě jako Františka. Kafkovy dvě sestry si vzaly česko-židovské manžele. Třetí sestra se provdala za katolického českého doktora práv. Kafka nebyl vůbec proti. Četl jsem korespondence prvorepublikového německého velvyslance Waltera Franze Kocha, podle nějž byla situace Němců v Praze dobrá. Až roku 1935 byl stávající velvyslanec odvolán a nahrazen lidmi, kteří byli pod vlivem nacistů.

Franz Kafka je jednou z ústředních postav vaší knihy. V čem se liší váš pohled od ostatních Kafkových biografii?

Většina životopisů, s nimiž jsem se setkal, popisuje Kafkovo dílo, aniž by je zařadily do historického kontextu císařského Rakouska a Prahy. Někteří dokonce nerozumějí, proč pobýval Kafka v Praze. Já se domnívám, že to byla hlavní věc. Kafka žil v souladu s Prahou. Znal velmi dobře starou českou literaturu. Oceňoval kupříkladu Boženu Němcovou. O českou kulturu se zajímal. To ho též spojovalo s Maxem Brodem.

Dnes je Franz Kafka spojován mimo jiné s absurdním rozměrem státní byrokracie. Ve francouzštině dokonce existuje sousloví „bureaucratie kafkaesque“. Byl v tom Kafka vizionář?

To je falešný mýtus. Slovo byrokracie v jeho románech neexistuje, ani v denících. O stát se nezajímal. Je hloupost myslet si, že centrem jeho próz je boj se státní mocí. Kafka se nedomníval, že by mohl být sám sobě nebezpečný. Pro něj byl stát zastupován císařem Františkem Josefem I., což byl slušný člověk, stejně jako později T. G. Masaryk. Ani jeden z nich nebyl nebezpečný, no-

tabene pro německé Židy. Opravdovou hrozbu představovala pro Kafku rodina. Otec byl strůjcem konfliktů. Proto také Kafka nechtěl být otcem. Všechny Kafkovy partnerské vztahy byly komplikované. Sáhodlouhé korespondence s jeho ženami byly důkazem toho, že nemohl žít normální a spořádaný život. Kafkův otec byl také velmi přísný. Začínal z ničeho a byl to nadaný obchodník, bohužel vůbec neuměl mluvit se svými dětmi. Když Kafka napsal dopis otci, rozhodl se mu jej nakonec nedat. Když však Kafka byl na konci svého života, jeho otec se zachoval velmi slušně.

Část dědictví, které Kafka po sobě zanechal, je dodnes zahaleno tajemstvím. Padesát let ležely neuveřejněné dokumenty a rukopisy v trezoru izraelských dědiček. Brzy se možná dočkáme jejich zveřejnění. Myslíte, že je na co se těšit? Myslím, že všechny Kafkovy velké texty již publikoval Max Brod. Nečkáám mnoho. Možná se dozvíme více o Kafkových vážných existenčních krizích, o nichž se mnoho neví. Určitě to ale nezmění Kafkův obraz. To, co již bylo publikováno, stačí k tomu, abychom ho ocenili a milovali.

Zmínil jste Maxe Broda, který založil Pražský kruh, spolek přátel kolem Franze Kafky. Co tyto dva významné německy píšící pražské židovské spisovatele spojovalo?

Odlíšnost. Na začátku svého přátelství chtěli napsat společně román. Záhy zjistili, že to nepůjde. Brod psal mnoho a spontánně, Kafka málo a s uvážením. Odlíšni byli nejen v literárním stylu, nýbrž i ve stylu oblékání či ve vztahu k ženám. Kafka byl k ženám odměřený, měl problém navazovat s nimi kontakty. Brod se otočil za každou sukni – až do konce svého života. Byli odlišní a tím si byli blízcí.

Další postavou českých dějin, které se věnujete v knize, je Alfons Mucha, kolem něhož se nedávno strhla debata. Kde by podle vás měla být vystavena Slovanská epopej?

Když jsem se začal zabývat Alfonsem Muchou na začátku 60. let, nebyl o něj velký zájem. Ten vypukl až v 80. letech. Třicet let jsem se přátelil s jeho synem Jiřím. Velice povedená byla také nedávná výstava ve vídeňském Belve-

deru, jež se poté přesunula do Montpellier. V rámci té výstavy jsem tam přednášel o Slovanské epeji. Všichni posluchači byli z Muchy nadšeni. Epeje je mistrovské dílo. Když bude vystavena v Národní galerii v Praze, uvidí ji více lidí, než kdyby byla izolovaná v Moravském Krumlově. Praha by však měla respektovat smlouvu a přání Alfonse Muchy a postavit pro epeje speciální výstavní prostor. Pokud smlouvu nerespektuje, s epejí by měla naložit Muchova rodina.

Roku 1935 André Breton řekl o Praze, že je to magické hlavní město staré Evropy. Jak na Prahu pohlížíte vy dnes? Breton to formuloval výstižně. Pro mne Praha vždy zůstane magická. Ačkoliv na některých místech je příliš turistů. A turisté jsou velký problém. Obávám se, že židovský hřbitov pod návalem turistů jednou zanikne. V Praze by proto měla vznikat i nová architektura mimo centrum. Například právě Muchovo muzeum by mohlo alespoň zčásti odvést turisty z centra. Město by nemělo

zůstat zakonzervované, mělo by se otevírat nové architektury. Vezměte si pražskou asanaci na začátku 20. století: byl jsem překvapen, že Kafka nelitoval toho, že bylo staré židovské město přestavěné. Byl pro modernismus. Byl například rád, že měl v budově výtah. Bez moderní architektury by se Praha nestala evropskou metropolí.

[MF Dnes, příloha Víkend, 11. září 2010]

-tb-

TISKOVÉ ZPRÁVY MINISTERSTVA PRO MÍSTNÍ ROZVOJ

Jankovský: Ministerstvo podává pomocnou ruku

Ministr pro místní rozvoj Kamil Jankovský spolu s předsedou Sdružení nájemníků Milanem Tarabou představili plán na pomoc nájemníkům v bytech s končícím regulovaným nájemným. V klíčovém období přelomu roku tak budou mít k dispozici celou řadu možností, kde nalézt informace a případně i zastání.

„Rádi bychom tak předešli zbytečnému vyhrocení situace kolem nájemního bydlení, aby se z nájemníků nestávali rukojmí různých politických či ekonomických skupin,“ uvedl ministr Kamil Jankovský na společné tiskové konferenci. Resort místního rozvoje pod jeho vedením odstartoval společnou kampaň se Sdružením nájemníků (SON). V jejím rámci obě organizace posílí činnost svých informačních linek a v případě SON i regionálních pracovišť. Ministerstvo pro místní rozvoj SONu přispěje na zintenzívnění činnosti čtvrt milionem korun. „Vážíme si faktu, že jsme v ministru Kamilu Jankovském našli partnera, který se velmi rychle dokázal v poměrně složité problematice nájemního bydlení zorientovat,“ uvedl Milan Taraba, předseda Sdružení nájemníků.

Nájemníci tak mohou hledat pomoc několika způsoby. Telefonicky, emailem či osobní návštěvou na některém z regionálních pracovišť SONu, jejichž seznam najdou na www.son.cz. Klíčové dotazy se také objeví v rámci tiskové inzertní kampaně. „Dohodli jsme se s renomovanou advokátní kanceláří, která má v oblasti nájemního bydlení dlouholeté zkušenosti, že obzvláště komplikované případy budou řešit její právníci,“ doplnil Miroslav Kalous, náměstek ministra pro místní rozvoj.

[Tisková zpráva MMR z 30. 11. 2010. Dostupné na: <<http://www.mmr.cz/Pro-media/Tiskove-zpravy/2010/Jankovsky--Ministerstvo-podava-pomocnou-ruku>>]

Jankovský: Chceme hrát v politice soudržnosti významnou roli

Náročný úkol má před sebou ministr pro místní rozvoj Kamil Jankovský v oblasti definování budoucí evropské politiky soudržnosti. Nedávno zveřejněná Pátá kohezní zpráva je rámcem, z něhož nyní bude při dalším jednání vycházet.

„Chceme hrát v definování evropské kohezní politiky významnou roli. Česká republika trvá na tom, aby se výdaje Evropy soustředily na snížení zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů a posilování harmonického vývoje EU,“ uvedl Kamil Jankovský, ministr pro místní rozvoj, v rámci konference „Česká republika a budoucnost kohezní politiky“. Klíčovým kritériem by podle něj i nadále měly být potřeby

jednotlivých států a nikoli vůle centrální bruselské administrativy.

Jedním z významných hostů této konference v pražském Obecním domě byl i Fabrizio Barca, uznávaný expert na kohezní politiku. Právě Barcova zpráva „Agenda pro reformovanou politiku soudržnosti“ posloužila jako základ Páté kohezní zprávy. Za řečnický pult se postavil například i Dirk Ahner, generální ředitel DG Regio z Evropské komise. „Pro české publikum je velmi důležité slyšet názory Evropské komise napřímo a zároveň je moci hned konfrontovat s českým postojem. Je důležité, aby ČR navenek vystupovala jednotně. Jen společným úsilím dosáhneme toho, abychom prosadili naše zájmy,“ shrnul přínos konference Daniel Braun, první náměstek ministra pro místní rozvoj.

[Tisková zpráva MMR z 29. 11. 2010. Dostupné na: <<http://www.mmr.cz/Pro-media/Tiskove-zpravy/2010/Jankovsky--Chceme-hrat-v-politice-soudrznosti-vyzn>>]

Česká republika vítá zásadní dokument evropské politiky soudržnosti

Evropská komise publikovala 10. října 2010 dlouho očekávanou tzv. Pátou kohezní zprávu o hospodářské, sociální a územní soudržnosti, kterou představila jako jeden z hlavních podkladů pro další fázi debat o budoucnosti kohezní politiky po roce 2013. Kohezní politika EU představuje klíčový nástroj k podpoře aktivní politiky rozvoje financování

vané z veřejných finančních zdrojů. Ve formulování podoby kohezní politiky se ČR v evropském kontextu výrazně angažuje.

V publikované zprávě oceňujeme zejména dva hlavní směry:

1. Zachování silné role kohezní politiky i v příštích letech. Její integrovaný charakter umožňuje koordinaci podpory na daném území, a tím pádem efektivnější využívání finančních prostředků. V tomto ohledu je kohezní politika EU tou nejviditelnější evropskou politikou s jasnými dopady na členské státy a jejich občany.
2. Zachování orientace kohezní politiky především na méně rozvinuté regiony EU.

[Tisková zpráva MMR z 11. 11. 2010. Dostupné na: <<http://www.mmr.cz/Pro-media/Tiskove-zpravy/2010/Ceska-republika-vita-zasadni-dokument-Evropske-pol>>]

Ministr Jankovský: Stavebnictví se sjednotí v jednom resortu

Velkou změnou projde české stavebnictví, pokud Parlament České republiky schválí zamýšlenou novelu kompetenčního zákona. Ta by mimo jiné měla soustředit výkon státních kompetencí v oblasti stavebnictví na Ministerstvo pro místní rozvoj.

„Cílem je maximálně zefektivnit působení státu v této oblasti,“ uvedl Kamil Jankovský, ministr pro místní rozvoj. Na přesunu části kompetencí z působ-

nosti Ministerstva průmyslu a obchodu se již předběžně dohodl s jeho šéfem Martinem Kocourkem. Tento návrh řešení, který stavaři dlouho očekávají, Kamil Jankovský představil na konferenci ředitelů stavebních firem pořádané společností CEEC Research.

Vedle toho Kamil Jankovský také prezentoval další priority svého resortu v oblasti stavebnictví včetně novinek, které by měla přinést takzvaná „velká novela“ stavebního zákona.

[Tisková zpráva MMR z 11. 11. 2010. Dostupné na: <<http://www.mmr.cz/Pro-media/Tiskove-zpravy/2010/Ministr-Jankovsky--Stavebnictvi-se-sjednoti-v-jedn>>]